

In memoriam

Boris Krajger

U noći između 3. i 4. siječnja 1967. g., kao posljedica automobilske nesreće, u blizini Sremske Mitrovice, tragično je izgubio život u svojoj 53. godini drug Boris Krajger, istaknuti revolucionar, politički i državni rukovodilac, a nadasve veliki borac za našu socijalističku izgradnju.

Pokojni Boris Krajger je čitavi svoj prerano ugašeni život posvetio ciljevima borbe radničke klase u predratnoj Jugoslaviji i revoluciji, borbi za njeno oslobođenje, a poslije Oslobođenja borbi za socijalističku izgradnju zemlje.

Na tom teškom putu prošao je sve tegobe kojima prolaze istaknuti revolucionari, ali je imao to zadovoljstvo, da je vidio i bio sudionik ostvarenja onih ideala kojima je posvetio sav svoj život.

Kao mladi student građevinarstva postao je još 1934. g. članom Komunističke partije, a zbog svoje revolucionarne aktivnosti bio je nedugo iza toga osuđen na dvije i po godine robjice.

U kaznionici u Sremskoj Mitrovici prošao je zajedno sa Mošom Pijade, Ognjenom Pricom, Otokarom Keršovanijem, Jovanom Veselinovim i drugim revolucionarima »univerzitetne partije«, školu u kojoj su se kalili mnogi od naših najboljih partijskih kadrova.

Od prvih dana narodnooslobodilačke borbe sudjeluje u revoluciji kao organizator ustanka, a vršio je niz odgovornih partijskih funkcija, kao npr. sekretar Povjereništva Osvobodilne fronte, komesar Glavnog štaba slovenačkih partizanskih jedinica i sekretar Pokrajinskog komiteta KP Slovenije za Slovenačko Primorje.

Poslije oslobođenja zemlje opet je po zadatku Partije u prvim redovima borbe za izgradnju socijalističkog društva. Najprije radi u Trstu kao sekretar CK KP Julijske Krajine, zatim vrši niz raznih odgovornih funkcija, kao npr. ministar unutrašnjih poslova Socijalističke Republike Slovenije, te predsjednik Izvršnog vijeća Slovenije.

Srpnja mjeseca 1963. g. izabran je za potpredsjednika Saveznog izvršnog vijeća, i od tada sa istim onim žarom kojim je ranije učestvovao u revolucionarnom radu, posvećuje se problemima privrede.

Svojim stavovima bio je korifej u borbi za izgradnju novih društveno ekonomskih odnosa u našoj zemlji.

Bio je jedan od inicijatora i dosljednih boraca za sprovođenje privredne reforme, koja treba da doprinese temeljitom preobražaju i revolucionarnim promjenama u cjelokupnom našem društvu, a napose u privredi.

U unutrašnjim odnosima oštro se suprotstavljao opasnostima koje su prijetile našoj socijalističkoj izgradnji od strane birokratsko-etatističkih snaga, i dosljedno se borio za daljnji razvitak samoupravljanja i demokratizaciju naših društvenih i ekonomskih odnosa, i na bazi toga za izgradnju privrednog sistema u kome će neposredni proizvođači, kao i svi ostali radni ljudi naše zemlje postati osnovnim nosiocima ekonomske politike, a naročito proširene reprodukcije.

Ovi njegovi stavovi našli su svog odraza u provođenju privredne reforme, koja je kompliciranim sustavom mjera obezbijedila i realizaciju ovih ciljeva. Dok je u raspodjeli novostvorene vrijednosti prije privredne reforme

odnos između društvene zajednice i radnih organizacija bio 51:49, izmjenama instrumenata privrednom reformom taj odnos se znatno mijenja u korist neposrednih proizvođača i njihovih radnih organizacija, koje poslije reforme učestvuju u toj raspodjeli sa 71%. Ovim mjerama privredne reforme naš sistem radničkog samoupravljanja u privredi dobio je nov kvalitet, dobio je i svoju odgovarajuću materijalnu bazu, i na temelju toga mogućnost striktno primjene raspodjele prema rezultatima rada.

Ujedno su stvoreni uslovi za brži napredak sa ekstenzivnog na intenzivan način privređivanja, za brže uzdizanje naše privrede na nivo visoko produktivnih privreda visokorazvijenih zemalja.

Uloga Borisa Krajgera je kod toga bila ogromna, a svojim djelom je dao veliki doprinos unapređenju naše ekonomske misli, a naročito privredne prakse zasnovane na sistemu radničkog i društvenog samoupravljanja.

Zalažući se za sprovođenje i ostvarenje ciljeva privredne i društvene reforme, pokojni Boris Krajger je ispoljavao krajnju upornost i dosljednost. Za njega je uspjeh reforme imao osim navedenih ciljeva i dublji značaj. U uspjehu reforme Boris Krajger je vidio potvrdu ispravnosti naše koncepcije i puteva izgradnje socijalizma, pa se stoga tako uporno i borio za uspjeh i ostvarenje reforme.

Naime, opće je poznata činjenica, da su socijalističke zemlje postizavale izrazito visoke stope privrednog rasta, ali kod toga redovito nisu uspijevale postići i odgovarajuću efikasnost u privređivanju. Privrednom reformom mi u praksi dokazujemo, da je u socijalističkom društvu, baziranom na samoupravljanju moguće postići ne samo visoke stope privrednog rasta, već da je moguće postići i ličnu zainteresiranost neposrednih proizvođača, koja će ih stimulirati na povećanje produktivnosti, pronalaženje unutrašnjih rezervi, racionalnije privređivanje, itd... što će sve zajedno dovesti do porasta efikasnosti cijele nacionalne privrede.

Iako je pokojni Boris Krajger u uspjeh reforme čvrsto vjerovao, kod analiza postignutih rezultata nakon donošenja reforme bio je krajnje objektivn. Tako je u svom izlaganju na sjednici Predsjedništva i Izvršnog komiteta CK SK Slovenije održanoj 5. XII 1966. u Ljubljani iznio: »Moram konstatovati da smo do IV plenuma postigli velike uspjehe u sprovođenju reforme. A od tada do nedavno smo malo stagnerali, jer mnoga pitanja reforme su stavljena u drugi ili treći plan, iako je IV plenum značio obračun sa takovom orijentacijom.«*)

Istaknuo je nadalje nedostatke u vezi sa sprovođenjem reforme. »To je prvenstveno činjenica da kasnimo s nekim mjerama naše ekonomske politike za oko pola godine. Namjesto 1. VII 1966. mi smo tek od 1. I 1967. sproveli novi devizni režim, a isto tako i novi kreditni sistem. Isto je i sa revalorizacijom osnovnih sredstava, nakon čega će se tek dobiti realnija slika dohotka u jugoslavenskoj privredi.

Međutim, pred našom privredom, a također i društvenim službama stoje u 1967. g. vrlo krupni zadaci u sprovođenju privredne reforme, tako da ovu godinu možemo smatrati »odlučujućom« za realizaciju reforme.

Naime, privredna kretanja krajem 1966. g. počela su pokazivati tendencije kretanja koja su prijetila da uspore tokove provođenja privredne reforme. To je bila ponovna ekspanzija svih vidova potrošnje, a prvenstveno investicione i opće potrošnje. Ukratko počeli smo ponovno da više trošimo nego li nam to realne mogućnosti dozvoljavaju. Pored toga tempo izvoza je bio nešto smanjen, a cijene su pokazivale tendenciju porasta.

Zbog toga je Savezna skupština krajem decembra 1966. g. donijela »paket mjera« za stabilizaciju privrede, među kojima će već spomenuti devizni režim i deflaciona kreditna politika imati prvenstveni značaj. Dodavši k tome revalorizaciju osnovnih sredstava, kao i ostale mjere za svodjenje svih oblika potrošnje u okvire naših realnih mogućnosti, pooštriti će

*) »Komunist« od 12. I 1967, str. 3.

**) Intervju dr Savke Dabčević-Kučar u »Vjesniku u srijedu« od 4. I 1967, str. 4, o privrednoj reformi.

se uvjeti privređivanja u tome pravcu, da će stimulirati ekonomičnost, produktivnost i rentabilitet u poslovanju naših radnih organizacija, a ujedno lomiti neefikasnost u privređivanju.

U ostalom privredna reforma nije ni bila zamišljena, a niti je... »možemo provesti tako da zadržimo sve što imamo i kako imamo. Reforma je novo i zato lom sa starim. Taj lom jest cijena koju društvo mora platiti.«*) Time ćemo ostvariti i proces stabilizacije privrede. No međutim, treba napomenuti da naš cilj nije stabilizacija privrede na sadašnjem nivou i sadašnjoj strukturi privrede, već u dugoročnom programu privrednog razvitka, kojim ćemo izvršiti kako potrebne mjere u strukturi privrede, tako i u njenom podizanju na viši nivo.

I ako su ovo samo neki od zadataka i problema koji stoje pred nama u izvršenju ciljeva privredne reforme, može se slobodno konstatirati da pred nama stoje krupni zadaci.

Smrt druga Borisa Krajgera je bolan i težak gubitak za našu socijalističku zajednicu, a posebno za našu nacionalnu privredu, koja je u jeku najžešće borbe za ostvarenje ciljeva privredne reforme izgubila svog najodgovornijeg rukovodioca.

Međutim, najbolje i najdostojnije ćemo se odužiti velikom i istaknutom revolucionaru, komunisti i drugu, drugu Borisu Krajgeru, ako svi sa još većim elanom prionemo ostvarivanju zadataka koje nam nameće privredna reforma.

A kada uspješno realiziramo sve zadatke postavljene privrednom reformom, izgrađićemo time trajan spomenik i vječno sjećanje na druga Borisa Krajgera, jednog od glavnih inicijatora i borca koji se do posljednjeg časa svog života borio za ostvarenje ciljeva reforme.

Nedeljko Rendulić

Dan Gjanković

Rana smrt još je jednom ponovila svoju neumitnu kob prekinuvši životni tok i naučno pregalaštvo još mladog naučnika Dana Gjankovića, — presjekavši znanstveni napor u onoj životnoj dobi kada naučnici postižu vrhunac znanstvenog opažanja dajući svoja vrhunska životna djela.

Rođen 1926, te završivši gimnaziju u Sarajevu, a Pravni fakultet u Zagrebu, ubrzo je zatim postao asistent na Katedri ustavnog prava. Pokojni prof. Gjanković je savladao poteškoće bolešću uzrokovane s onim naporom i maksimalnom angažiranošću koja se zahtijevala od zdravog čovjeka. Aktiviravši se u naučnom i društveno-političkom životu, on je ostvario značajna djela.

Od mnogobrojnih znanstvenih radova važnija su mu djela »O imunitetu narodnih zastupnika«, izd. Narodnih novina, Zagreb, 1962; doktorska disertacija »Pravni odnos predstavnika i birača«, 1953; članak »Dvostranački sistem u Velikoj Britaniji«, objavljen u Političkoj misli br. 2 od 1965. i mnogobrojni, ne manje značajni radovi, objavljeni u raznim časopisima.

Pored naučnih preokupacija i postignuća, savjesno je udovoljavao zastupničkoj dužnosti u Organizaciono-političkom vijeću Savezne skupštine, bio je član mnogih međunarodnih i domaćih udruženja.

Posebno žaljenje osjeća zajednica Fakulteta političkih nauka za preminulim profesorom Gjankovićem, jer je on bio među prvim nastavnicima Fakulteta; svojim radom je pridonio da fakultet funkcionira u ispunjavanju nastavnih i naučnih potreba koje proizlaze iz postojanja takve ustanove.

Pored toga profesor Gjanković je aktivno surađivao u Političkoj misli kao pisac i član redakcije usprkos mnogobrojnim nastavnim i društvenim obavezama i usprkos čestim pobolijevanjima koje su ga ometale u radu.

Smrcu profesora Gjankovića nauka je izgubila marljivog i savjesnog pregaoca.